

Wywiad z Profesorem Adamem Frączkiem

z okazji 95-lecia Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej „Z przeszłości w przyszłość”

1. **Urszula Markowska-Manista:** Panie Profesorze, proszę powiedzieć jak Pana zdaniem można ogólnie określić przedmiot naszej rozmowy?

Adam Frączek: Proponuję zatytułować: Trochę faktów i kilka refleksji z okresu mojej aktywności w APS.

2. **Urszula Markowska-Manista:** Profesorze, proszę przypomnieć, kiedy i w jakich okolicznościach podjął Pan pracę w Uczelni?

Adam Frączek: Na ten temat przedstawiłem informację między innymi w zbiorowym opracowaniu z okazji 90-lecia Uczelni „Sami tworzyliśmy tę historię” pod redakcją Hanny Markiewiczowej, Karola Poznańskiego i Jacka Kulbaki, opublikowanym w 2012 roku w Wydawnictwie Akademii Pedagogiki Specjalnej. Rozdział mojego autorstwa zatytułowany jest: *Bywało wspaniale, bywało trudno, bywało smętnie...ale ważne są efekty (wspomnienia i refleksje z okazji 90-lecia Uczelni).*

Zacznę jednak od przekazania pewnej sugestii. Otóż próbowałem ustalić w nieformalnych rozmowach czy i w jakim stopniu wspomniana pozycja rocznicowa jest znana wśród kadry akademickiej oraz studentów. Z moich informacji wynika, że znają tę pozycję współautorzy ale nie mieli z nią kontaktu nowo przychodzący na Uczelnię pracownicy. Jeżeli chodzi o studentów – póki co – nie zetknęli się oni z tą pozycją. Dotyczy to również publikacji pokazujących historię Uczelni, pojawiających się we wcześniejszych okolicznościach rocznicowych (m.in. opracowania prof. Ottona Lipkowskiego i innych autorów). Sugerowałbym i uważam to za rzecz pozyteczną, aby przygotować i wdrożyć coś na kształt krótkiego kursu historii Uczelni. Jeśli chodzi o studentów – ale nie tylko – to jak sądzę, przełożyłoby się to na budowanie silniejszej i bardziej pozytywnej identyfikacji z Uczelnią.

Wracając następnie do Pani pytania, kluczowe dla historii moich związków z uczelnią byłyby następujące wydarzenia:

- po pierwsze powołanie Międzyuczelnianego Zespołu Badawczego Psychologicznych Mechanizmów Czynności Agresywnych w trybie porozumienia Instytutu Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego z Wydziałem Rewalidacji i Resocjalizacji Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej (dało to początek intensywnym kontaktom PIPS ze środowiskiem akademickim UW),

- po drugie prace nad przekształceniem PIPS w latach 80. ubiegłego wieku w jednostkę szkolnictwa akademickiego, a następnie przekształcenie w 1976 roku PIPS w Wyższą Szkołę Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z uprawnieniami magisterskimi.

W tym kontekście mogę także wspomnieć, że pierwsze magisterium obronione przez panią mgr Danutę Cisek, przygotowane pod moim kierunkiem odbyło się w 1976 roku, to jest po zakończeniu pierwszego cyklu studiów pięcioletnich.

W pierwszym okresie moich związków z Uczelnią (1971-1982), w latach 1971-1979 kierowałem Zakładem Psychologii, w latach 1978-1982 prowadziłem Wydawnictwo Uczelni a z upoważnienia Rektora do roku 1980 byłem odpowiedzialny za kontakty i współpracę międzynarodową. Jako członek Senatu/Rady Wydziału jednowydziałowej wówczas Uczelni, w pewnym zakresie brałem czynny udział we współkierowaniu Szkołą, w procesie przekształcania PIPS w wyższą uczelnię.

3. **Urszula Markowska-Manista:** Panie Profesorze, jakie ważne przemiany i na czym polegające dokonały się w strukturze Uczelni i w jej funkcjonowaniu w latach, w których sprawował Pan funkcję Rektora?

Adam Frączek: Adam Frączek: W drugim okresie, który obejmuje lata 1990-1993 pełniłem na WSPS funkcję rektora. W trakcie tej kadencji zrealizowane zostały istotne dla rozwoju Uczelni przedsięwzięcia inwestycyjne. A mianowicie: pod moim kierownictwem zakończona została budowa nowego budynku Uczelni, wstępnie uruchomiona została nowa biblioteka. Decyzją ministra WSPS pozyskała również nowy obiekt dla celów dydaktycznych w Rembertowie.

W trzecim okresie moich związków z Uczelnią, który rozpoczął się w 2002 roku i trwa do dziś - z uwagi na wcześniejsze doświadczenia i pełnione funkcje - miałem możliwość realizacji wielu aktywności, istotnych dla rozwoju APS. Zostałem wybrany na rektora na kadencję 2002/2003-2004/2005 a następnie ponownie na kadencję 2005/2006-2007/2008. Również w tym okresie ważną rolę odgrywało rozbudowanie infrastruktury Uczelni. Ten i wcześniej wspomniany aspekt przebudowy z wielkim sukcesem realizował pan dyrektor Tadeusz Konrad (lata 1991-2003). Tak się złożyło, że środki na rozbudowę Uczelni wynegocjował mój poprzednik – pan rektor Karol Poznański. Kolejnym etapem rozbudowy Uczelni był budynek C. Również w tym wypadku środki – wsparcie finansowe dla tego przedsięwzięcia wynegocjował pan profesor Poznański. Nadzór nad zakończeniem i uruchomieniem kolejnej budowli sprawował z wielkim sukcesem pan Maciej Olejniczak – obecny kanclerz Uczelni.

Zainteresowani znajdą szersze informacje o dokonaniach i zmianach w protokołach z posiedzeń Senatu, Rad Wydziałów, corocznych sprawozdaniach rektora, okolicznościowych przemówieniach i wypowiedziach publikowanych w wielu wywiadach dostępnych w uczelnianych archiwach. Ogólny chronologiczny opis zawarłem we wspomnianym wcześniej artykule: *Bywało wspaniale, bywało trudno, bywało smętnie...ale ważne są efekty (wspomnienia i refleksje z okazji 90-lecia Uczelni).*

4. **Urszula Markowska-Manista:** W jakim kierunku przebiegała rekonstrukcja Uczelni, kiedy Pan Profesor zagościł w jej murach?

Adam Frączek: Na początku były to działania organizacyjno-administracyjne, naukowe, badawcze i dydaktyczne mające na celu rozwijanie kształcenia psychologicznego dla pedagogów. W roku 2002 obejmując kierowanie Uczelnią uznałem, że równie istotną kwestią jest przywrócenie pozytywnego poczucia tożsamości społecznej z APS.

Przyświecały mi – jako rektorowi – dwa podstawowe cele: odnajdować, utrzymać i rozwijać misję i te ideały, które stworzyła Maria Grzegorzewska i które stanowią tożsamość Akademii, czyniąc ją wśród innych Uczelni pedagogicznych niepowtarzalną placówką dydaktyczną i naukowo-badawczą. Drugim celem było rozwijanie nie tylko formalnej, ale również autentycznej przynależności do grona uczelni akademickich, co wiązało się z rozbudowywaniem dydaktycznego i naukowo-badawczego funkcjonowania uczelni i struktury APS, tak, aby spełniała standardy instytucji uniwersyteckich.

5. **Urszula Markowska-Manista:** Co Pana zdaniem udało się zrobić na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat?

Adam Frączek: Tu również chciałbym zwrócić uwagę jedynie na kilka kluczowych działań, które zapoczątkowały, bądź przyczyniły się do dalszych, istotnych dla Uczelni przemian, również wizerunkowych. Pierwsze z działań to urządzenie w siedzibie Uczelni muzeum Marii Grzegorzewskiej i historii uczelni. Kolejne działanie – istotne pod względem budowania pozytywnej identyfikacji społeczności akademickiej w tym studentów i absolwentów z APS – to ustanowienie święta Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. W ramach tego święta od kilku już lat Uczelnia ma możliwość nadawania stopnia doktora honorowego APS. Dotychczas takim wyróżnieniem uhonorowano: Thomasa Hammarberga, prof. Ewę Łętowską, prof. Henryka Skarżyńskiego, prof. Szewacha Weissa, prof. Czesława Kupisiewicza, prof. Alicję Chybicką, Annę Dymną.

Za ważny krok w międzynarodowym rozwoju uczelni uważam powołanie w APS Katedry UNESCO im. Janusza Korczaka Interdyscyplinarnych Studiów nad Rozwojem i Dobrostanem Dziecka (której początkowa nazwa brzmiała Katedra UNESCO im. Janusza Korczaka „Pedagogiki Społecznej”). Kierownictwo Międzynarodowego Komitetu UNESCO – Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury w Paryżu zaakceptowało taką jednostkę, funkcjonującą na uczelni pedagogicznej. To w sposób wyrazisty umiędzynarodowiło Uczelnię oraz umieściło Akademię i jej twórców: Marię Grzegorzewską oraz Janusza Korczaka, który do 1939 roku był współpracownikiem PIPS, w panteonie ważnych postaci pedagogicznych UNESCO.

Chciałbym też zwrócić uwagę na zmiany konstytuujące pozycję akademicką APS tak w wymiarze naukowo-badawczym, jak i dydaktyczno-praktycznym oraz

organizacyjno-formalnym. Najważniejsze zmiany – jeżeli chodzi o pozycję naukową instytucji – dotyczą utworzenia dwóch wydziałów (uruchomienie w APS drugiego wydziału w 2006 roku - Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych), uporządkowania wewnętrznej struktury jednostek wydziałowych przez ustanowienie instytutów kierunkowych i katedr, bądź zakładów przedmiotowych, uzyskania przez Wydział Nauk Pedagogicznych pełnych uprawnień akademickich do prowadzenia habilitacji nauk humanistycznych (obecnie nauk społecznych) w zakresie pedagogiki i pedagogiki specjalnej, możliwości prowadzenia studiów doktoranckich (obecnie już na dwóch wydziałach), rozwoju Wydawnictwa APS. Końcowa faza tych zadań była realizowana przy intensywnej współpracy z panem prof. Łaszczykiem, moim następcą na stanowisku rektora.

Kolejne zmiany wyznaczone przemianami wynikającymi z wejścia Polski do Unii Europejskiej związane były z wprowadzeniem systemu bolońskiego ECTS - USOS, poszerzeniem oferty studiów licencjackich i magisterskich oraz oferty studiów podyplomowych, otwarciem Uczelni na współpracę międzynarodową w ramach programów Socrates, Erasmus, Erasmus +. Otwarcie APS na współpracę międzynarodową odzwierciedla również organizacja przez Katedrę UNESCO od 2006 r. Międzynarodowych Szkół Letnich. Do udziału w tych aktywnościach zapraszani są młodzi pracownicy naukowcy oraz naukowcy – pedagodzy, psychologowie, socjologowie. We wrześniu tego roku na Akademii odbędzie się już 11 Międzynarodowa Letnia Szkoła UNESCO w której udział wezmą aplikanci z kilkunastu krajów świata.

6. **Urszula Markowska-Manista:** Co w dotychczasowej pracy na Uczelni było dla Pana Profesora zaskoczeniem?

Adam Frączek: To co mnie zaskoczyło, kiedy przyszedłem do Uczelni, to atmosfera wśród pracowników oraz studentów. Wstydziła się ona, że miejsce gdzie pracują i studiuje nie jest wyższą uczelnią i w związku z tym zastałem minimalną aktywność w zakresie badań, jeżeli chodzi o wykładowców. Byli oni natomiast skoncentrowani na budowaniu programów dydaktycznych.

Mogłem zaobserwować też brak kontaktu ze środowiskiem akademickim, nawet Warszawy i Uniwersytetu Warszawskiego. Zastałem również brak kontaktów, a więc podejmowania aktywności przez studentów, które lokowałyby ich w grupie studentów akademickich. To oczywiście nie dawało się zmienić przez tworzenie nowych kontaktów wewnątrz Uczelni, ale przez tworzenie kontaktów na zewnątrz.

7. **Urszula Markowska-Manista:** A jak Pan Profesor przewiduje dalsze losy Uczelni?

Adam Frączek: W sprawie dalszych losów uczelni mam trudność prezentowania własnych poglądów ponieważ wydają mi się one nierealne w warunkach, jakie przyniesie ze sobą reforma ustawy o szkolnictwie wyższym. Zobaczymy jak będzie ona przebiegać. Dodam jedynie, że w moich marzeniach za 5 - 6 lat mógłby to być Warszawski Uniwersytet Pedagogiczny im. Marii Grzegorzewskiej.

Jednak w związku z niejasną sytuacją, co do losów Uczelni w naszym prawie o szkolnictwie wyższym, rozsądnie jest pozostawić tą wypowiedź w sferze marzeń...

Urszula Markowska-Manista: Panie Profesorze, bardzo dziękuję za rozmowę.

Adam Frączek: Ja również dziękuję.

Warszawa 29 kwietnia 2017

Wywiad przeprowadziła:

dr Urszula Markowska –Manista
Katedra UNESCO im. Janusza
Korczaka Interdyscyplinarnych
Studiów nad Rozwojem
i Dobrostanem Dziecka Akademii
Pedagogiki Specjalnej im. Marii
Grzegorzewskiej